

Belügyi Szemle 70, vízügy 70, közös kötelemben 9 év

Balatonyi László

Dr. PhD, adjunktus, osztályvezető
Nemzeti Közszerológiai Egyetem,
Vízstudományi Kar,
Országos Vízügyi Főigazgatóság
balatonyi.laszlo@uni-nke.hu

*„Maiorum gloria posteris lumen est.”
(Az elődök dicsősége fény az utódok számára.)*

Sallustius

Megtisztelő volt számomra a felkérés, amikor megkaptam a lehetőséget, hogy a 70. évi jubileumi kiadásban megjelenhetnek gondolataim a Belügyi Szemlével összefüggésben. Az első öröm után, illetve pár perc elteltével – őszintén – már inkább súlyként kezdett el nyomni az egyedülálló lehetőség.

Talán ismétlés, de engedtessek meg, hogy ráerősítsek arra, amit már mindenki teljesen világosan tud. 1953. január elején jelent meg a Belügyi Szemle jogelődje, a Rendőrségi Szemle első száma, majd rá tíz évre, 1963 januárjában maga a Belügyi Szemle. A jubileumi kiadás küldetése lehet egyfajta ünnepi összefoglalás, mi mindent tettek meg az elődök, hogy ez a fórum ilyen időintervallumban szolgálja a tudományt. Ugyanakkor az is vitathatatlan, hogy ez az ismeret – különösen az előzmények tudatában – az aktuális szerkesztőség minden munkatársára is kellő nyomást helyez, hogy hivatásuk legjavát adják.

Mindenki előtt ismert, hogy amikor a Belügyi Szemlét említjük, akkor a Belügyminisztérium legrangosabb szakmai és tudományos folyóiratáról beszélünk. Eme általános kijelentés mögött komoly szakmai munka van, az elődök folyamatosan növelték a lap rangját a tudományos közösségben, és persze leginkább a Belügyminisztérium – és benne az alá rendelt országos hatáskörű szervezetek és háttérintézmények – munkatársai között a Belügyi Szemle hírnevét.

A Belügyi Szemle tudományos fejlődése vitathatatlan, a jelenlegi főszerkesztő és kollégái jegyzik meg, hogy minősített folyóirat lett a Belügyi Szemle 2021-ben (Dános et al., 2022). Áttekintve a megszámlálhatatlan kiadványt, biztosan állítható, hogy a folyóirat folyamatosan befogadta mindazon kollégák publikációit,

akik munkásságuk alapján valamilyen módon köthetők a Belügyminisztériumhoz. Ezen túl a Belügyi Szemle folyamatos fórumot szolgáltat a legkülönbözőbb társadalmi igények tudományos kiszolgálásának, ezáltal lehetőséget is biztosít a szervezetek folyamatos fejlődésének, aktívan segítve ezáltal is a belügyi szervek munkatársait. A 2022. május 24-én megalakult új kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 66. § (1) bekezdése értelmében a belügyminiszter hatáskörébe delegálták a vízügyi igazgatási szervek irányítását, amelyet a belügyminiszter a Közfoglalkoztatási és Vízügyi Helyettes Államtitkárság útján lát el. Ugyanakkor azt kell mondjam, abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy már 2014. szeptember 10-e óta szervezeti egységben dolgozik az vízügyi ágazat a Belügyminisztériummal, amelyet ez a 2022. évi rendelet csak megerősített. Miért is mondatja velem ezt, hogy nagy szerencse ez a szervezeti stabilitás ebben a változó környezetben? Az állami vízgazdálkodási feladatokat ellátó szervezetet harminchat alkalommal érte változás. A Belügyi Szemle hetvenéves időszakára megállapítható, hogy a vízügyi szolgálat az elmúlt közel hét évtized alatt a legkülönbözőbb tárcák (FM, KVM, KHVM, KöViM és BM) irányítása mellett végezte munkáját (Reich, Gy. 1997). Az országos hatáskörű rendvédelmi szervezetek vezetői – és minden vezető – különösen jól tudják, hogy sok minden egyéb tényező mellett kiemelten fontos a szervezeti stabilitás.

Öszintén megvallva a hetvenéves időszak bemutatását életkori sajátosságból kifolyólag (38 év) korlátozottan tudom megtenni. Ugyanakkor a több mint tíz éves vízügyi tapasztalat (jelenleg az Országos Vízügyi Főigazgatóság, illetve korábban a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság munkatársaként) alapján kísérlem azt megtenni.

2017. év meghatározó volt mind a vízügyi ágazat, mind jómagam számára, amikor is megalakult a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víz tudományi Kara (a továbbiakban: NKE VTK). A kar jogelődjeinek köszönhetően több mint ötvenéves múltra tekint vissza, így megtévesztő lehet a 2017. évi alapítás. A bajai vízügyi képzés országos hírvé és jelentőségű, az ágazat egyik legfontosabb utánpótlási bázisa. Az NKE VTK megalakításában pedig vitathatatlan volt Dr. Hoffmann Imre t. altábornagy szerepe, ahogyan abban is, hogy több kollégával magam is mindennapi részese vagyok a vízügyi felsőoktatásnak.

Első hivatalos kapcsolatom a Belügyi Szemlével 2019-re datálható, amikor is pontosan azzal a céllal jelentettünk meg közösen egy cikket „*A vízügyi ágazat helye, szerepe az államháztartás rendszerében*” címmel Tóth László bv. vezérőrnagy kollégámmal, hogy erősítsük a kapcsolatot a BM tudományos közösségével. A vízügy mindennapjait meghatározza a tudomány, tekintettel, hogy a Belügyi Tudományos Tanács rendszerében aktívan működik az Országos Vízügyi

Főigazgatóság Tudományos Tanácsa dr. Váradi József vezetésével. Kiadványok tekintetében is megvannak a nagy hagyománnyal és múlttal rendelkező vízügyi szaklapok. Gondolok itt első sorban a *Vízügyi Közleményekre*. A Vízügyi Közlemények hazánk legrégebb vízügyi szakfolyóirata. 142 évvel ezelőtt, 1879-ben jelent meg jogelődje, a *Kultúrmérnöki jelentések*. A lapot Kvassay Jenő alapította és szerkesztette a magyar műszaki irodalom ápolása, a vízi munkálatok ismertetése és a velük kapcsolatos tudományos, gyakorlati-mérnöki, közgazdasági, illetőleg jogi kérdések megvilágítása céljából. 1879 óta összesen 342 rendszeres és 24 külön füzet, illetve kötet jelent meg, csaknem 60 ezer oldal terjedelemben. A Vízügyi Közleményekben megjelent tanulmányok tárgykörei: hidrológia, hidraulika, hidrogeológia, talajmechanika, vízkémia, amelyek az alaptudományokhoz; az árvízmentesítés és -védelem, vízrendezés és vízszabályozás, szennyvízelvezetés és -kezelés, víztisztítás és vízellátás, vízhasznosítás, vízvédelem, vízépítés, vízgazdálkodás és gazdaságtana, valamint a vízjog, melyek a gyakorlati vízmérnöki tevékenységekhez szükséges ismeretek fejlesztését segítik és szolgálják. Nincs a vízgazdálkodásnak és vízépítésnek olyan ága, amelyekkel a Vízügyi Közlemények ne foglalkozott volna. A Vízügyi Közlemények megjelenése 1919–1922 és 1924–1927 között szünetelt. 2005 óta – pénzügyi források hiányában – szintén nem jelent meg (kivéve a 2005. évi Balaton különszámot és a 2013. évi dunai árvízi különszámot). Dr. Szlávik Lajos professzor emeritus és az NKE egyetemi magántanára főszerkesztőségével az Országos Vízügyi Főigazgatóság 2020-tól újra indította e nagy múltú folyóiratot. A Vízügyi Közlemények az eredeti, 140 évvel ezelőtti koncepció mentén született újjá. Lényeges változás viszont, hogy az egyes folyóiratszámok színes kiadásban, nyomtatott és digitális formában jelennek meg.

Ugyanakkor meg kell említsem az 1917-ben alapított Magyar Hidrológiai Társaság szakmai kiadványát, a *Hidrológiai Közlönyt*, ami szintén tudományos és publicisztikai közössége a vízügyi szolgálatnak.

A fenti két – igen komoly múlttal rendelkező – tudományos és szakmai kiadvány hasonló küldetéssel rendelkezik a vízügyi ágazaton belül, mind a Belügyi Szemle.

A közös időszakra vonatkozóan engedtessek meg, hogy felsorolás szintjén áttekintsem a 2014-óta a Belügyi Szemlében megjelent vízügy témájú cikket. Az előzőekben már említett Tóth és Balatonyi (2020) cikkben részletesen áttekintésre került a vízügyi ágazat szervezeti fejlődése, amely cikkhez történeti alapot szolgáltatott Fejér László és Reich Gyula.

A 2020. májusi Belügyi Szemlében még szinte a pandémiás helyzet közepén írta meg Balatonyi és Tóth (2020a), hogy kiemelt figyelmet kell fordítani a vízügyi szolgálatnak a kritikusra minősített rendszerek folyamatos működésére.

Ennek keretében szintén kiemelt figyelmet kell fordítani a vízkárelhárítás helyi vagy éppen országos irányítására, működésére.

A víz egyre élesebb biztonsági deficitként jelenik meg a föld lakosságának preferenciarendszerében. Közgazdasági szempontból is jelentős potenciállal rendelkeznek azon országok, ahol a vízzel megfelelően gazdálkodnak. 2016 és 2019 között – országos szinten – megvalósult és folyamatban lévő települési vízgazdálkodással összefüggő beruházások kerültek összegzésre, illetve javaslatok megfogalmazásra a 2021–2027 közötti időszak forrásfelhasználása vonatkozásában (Balatonyi & Tóth, 2020b), amelyeket számos irányító hatóság meg is fogadott, és beépítésre kerültek a 2021–2027 pályázati felhívásokba. Komoly többletlehetőségek vannak a kék-zöld infrastruktúrák, vagy éppen a természetközeli megoldások alkalmazásában.

2020. júliusában több vízügyi igazgatóság területén jelentős károkozás mellett vonultak le árhullámok a kisvízfolyásokon, érintve több zalai és somogyi kistelepülést. Több milliárdos értékben keletkeztek helyreállítási igények (állami tulajdonú vízügyi kezelésben lévő vízfolyásokon és a településeken jelentkező vis maior). Az összefoglaló tanulmány ismerteti a helyi vízkárelhárítási tevékenységek során keletkezett vízügyi beavatkozásokat, tapasztalatokat, és javaslatokat fogalmazott meg a jövőre vonatkozóan (Balatonyi & Tóth, 2020c). Több minden mellett fejleszteni kell a megelőzés, felkészülés intézményét, benne a hivatásos és önkéntes polgári védelmi szervezetek tevékenységeit. A Belügyminisztérium szakmai támogatása mellett a Külgazdasági és Külügyminisztérium intézményi keretei között (a külgazdaság fejlesztéséért felelős helyettes államtitkárság) a Duna Régió Stratégia környezeti kockázatok kezelése prioritásterület keretein belül 2019 májusában megalakult a Katasztrófakezelési Munkacsoport. A munkacsoport feladata, hogy szakmai fórumot biztosítson a Duna vízgyűjtőjén található tagországok között a katasztrófák megelőzése, mérséklése és felszámolása érdekében. Összességében kijelenthető, hogy a vízdiplomácia terén is folyamatosan fejlődött az ágazat. Világ szinten is egyedülálló képzést indított Magyarország. 2020 őszi félévben elindult nemzetközi vízpolitika és vízdiplomácia mesterképzési program angol nyelven, ami a nemzetközi vízügyi együttműködési kihívások kezelésére készít fel vízügyi szakembereket, diplomátokat, gyakorló és jövőbeni kormányzati tisztviselőket.

Külön és kiemelt téma volt a fenntartható települési vízgazdálkodás fejlesztése témakör, az abban megjelenő integrált települési vízgazdálkodási terv. Az integrált települési vízgazdálkodási terv célja, hogy a települési vízgazdálkodás elemei és az ezzel kapcsolatos teendők, kötelezettségek komplexen épüljenek be a településfejlesztésbe, és a területhasználatot is szabályozó rendezési eszközökbe (Balatonyi et al., 2021).

A vízügyi igazgatás speciális terület, amely nem a klasszikus értelemben vett közigazgatási egységekre, hanem a vízgyűjtőkre szerveződik, erről és további témákról olvasható egy beszélgetés Láng István az Országos Vízügyi Főigazgatóság vezetője és Hornyik Zsuzsanna főszerkesztő-helyettes között (Hornyik, 2021).

Érdekes beszélgetés jelent meg a hazai és nemzetközi szaktekinetély Szöllösi-Nagy András kollégámmal a Belügyi Szemlében, hogy hogyan szolgálja a tudomány a nemzeti vízgazdálkodást, mik történtek eddig, és mit kell még tennünk a rendelkezésre álló vízkészletek megóvása érdekében, valamint a rendkívüli helyzetek, járványok hogyan befolyásolják e tevékenységeket (Hornyik, 2022).

Legutóbbi vizes téma, ami megjelent, az pedig egy könyvajánló volt a magyarországi kisvízfolyásainak árvizei témakörben. A gyors lefolyású árhullámokkal szemben (speciális esetekben villámárvíz) a megelőzés, az előrejelzés és a védekezés is sajátos hozzáállást, speciális megoldásokat követel a vízügyi szakmától, a védekezésben részt vevő egyéb szervezetektől. Feladatok jelennek meg az önkormányzatoknál is, hiszen sok esetben ők felelősek az árvízvédekezésért, azonban nincs elegendő vízügyi szakemberük. A megelőzés itt azt jelenti, hogy rendelkeznek olyan cselekvési (települési vízkárelhárítási) tervekkel, amelyek kész megoldásokat tartalmaznak a szélsőséges helyzetekre, így lerövidítik a beavatkozási időt. Az Országos Vízügyi Főigazgatóság, Láng István főigazgató szakmai és pénzügyi támogatásával, úgy döntött, hogy felkéri Dr. Koris Kálmánt a témával összefüggésben – vízügyes kollégák közreműködésével – egy szakkönyv és segédlet elkészítésére. Az elmúlt évtizedek tapasztalatai alapján a könyv keretein belül elkészítésre került a dombvidéki kisvízfolyásaink katasztere, felmérve a jellemzőiket, értékelve a viselkedésüket (Balatonyi, 2022).

Végeláthatatlan azon események (árvíz, belvíz, helyi vízkárelhárítás, jégkárelhárítás, aszály, vörös iszap és további kiemelt vízminőség-kárelhárítás) sora, amit ki kellett volna emelni az elmúlt időszakból. Ugyanúgy, szinte megszámlálhatatlan azon elődök sora, akik megalapozták a jelenkor vízgazdálkodását, akiket szintén meg kellett volna, hogy említsek. Se szeri, se száma azon aktív kollégáknak, akik a mindennapokban hivatásként tekintenek a munkájukra, ezáltal kiemelésre méltók. Együttal bizakodással tekintek a jövőbe, hogy mindig lesz egy következő vízügyi generáció.

Fenti részletes számvetésre, ünneplésre a hetvenéves vízügyi jubileumi 2023. év kiváló alkalmat teremt majd a vízügyi ágazat számára is. Javaslom, hogy mindenki éljen vele saját lehetősége szerint.

Összegzés

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság a Belügyminisztérium alá rendelt országos hatáskörű szervezet. Magyarország Kormánya továbbra is – változatlan szervezeti formában 2014 óta – irányítja a belügyminiszteren keresztül, a közfoglalkoztatási és vízügyi helyettes államtitkárság útján a vízügyi igazgatási szerveket, amelyek Magyarországon elsődlegesen felelősek a vízgazdálkodásért. Folyamatos szervezeti átalakítások sújtották a vízügyi szolgálatot, amelyek kezelése többletkihívást jelentett a szervezet számára. Az ágazat 2014. szeptember 10-e óta egységben és közösségben működik a Belügyminisztérium alárendeltségében. A vízgazdálkodás, különös tekintettel a vízkárelhárítással összefüggő feladatok ellátása több esetben összefügg a rendvédelmi szervezetek tevékenységeivel, ami minősített időszakok helyzetekben különösen fontos lehet. Ugyanakkor békeidőben is példaértékűnek mondható az együttműködés tárca szinten.

A vízügyi ágazat szervezeti fejlődését nem kis túlzással egészen az Árpád-korig vissza tudjuk vezetni, melyre most nem tettem kísérletet. Nem árulok el nagy titkot (vagy mégis?), hogy a 19. században kibontakozó egységes és önálló vízgazdálkodás azonos múltra tekint vissza, mint a Belügyi Szemle. 1953. október 1-jén alakult meg az egységes vízügyi szolgálat. Így jelen, a Belügyi Szemlét köszöntő jubileumi cikk felvezetőnek is tekinthető a hetvenéves vízügyi jubileumhoz.

Magam és a kollégáim nevében kívánok sok erőt, kitartást a szerkesztőségnek, aktivitást minden lelkes magisternek, és az olvasóknak jó időtöltést!

*„Jegyezd vele az égre
Örök tanúságul:
Habár fölül a gálya,
S alul a víznek árja,
Azért a víz az úr!”*

(Petőfi Sándor: Föltámadott a tenger)

Felhasznált irodalom

Balatonyi L. (2022). Magyarország kisvízfolyásainak árvizei. *Belügyi Szemle*, 70(9), 1907–1917.

<https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.9.10>

Balatonyi L. & Tóth L. (2020a). A koronavírus gazdasági hatásai a vízügyi ágazatban. *Belügyi Szemle*, 68(5), 101–115. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.5.7>

- Balatonyi L. & Tóth L. (2020b). Települési vízgazdálkodásunk finanszírozási rendszere a 2021–2027 közötti pályázati ciklus tükrében. *Belügyi Szemle*, 68(7), 99–120. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.7.7>
- Balatonyi L. & Tóth L. (2020c). A 2020. július végi rendkívüli vízkáresemények vízügyi igazgatási és közgazdasági tapasztalatai. *Belügyi Szemle*, 68(12), 63–83. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.12.3>
- Balatonyi L., Reich G., Jancsó B., Nagy Z., Buzás K. & Tóth L. (2021). Fenntartható települési vízgazdálkodás, jövőkép a települések részére. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2189–2207. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.8>
- Dános V., Galambosi B., Hertelendi L., Hornyik Zs., Varga A. & Szabó Cs. (2022). Minősített folyóirat lett a *Belügyi Szemle* 2021-ben: *Belügyi Szemle* a fejlődés útján – határok nélkül. *Belügyi Szemle*, 70(3), 443–458. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.2>
- Hornyik Zs. (2021). Vízügyi igazgatás a mindennapokban: Interjú Láng Istvánnal, az Országos Vízügyi Főigazgatóság vezetőjével. *Belügyi Szemle*, 69(3), 511–519. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.3.10>
- Hornyik Zs. (2022). Éltető erőforrásunk, a víz védelme napjainkban: Interjú dr. Szöllősi-Nagy András professzorral. *Belügyi Szemle*, 70(5), 1101–1108. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.5.13>
- Reich Gy. (1997). A vízügyi igazgatóságok helye és szerepe a területi közigazgatásban. In Szabó G. & Vadál I. (Szerk.), *Érvek és ellen érvek. Adalékok a területi államigazgatás reformjához* (pp. 169–185). Magyarország Közigazgatási Intézet.
- Tóth L. & Balatonyi L. (2020). A vízügyi ágazat helye, szerepe az államháztartás rendszerében. *Belügyi Szemle*, 67(4), 5–17. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.4.1>

Alkalmazott jogszabály

182/2022. (V.24.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Balatonyi L. (2022). *Belügyi Szemle* 70, vízügy 70, közös kötelembe 9 év. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2171–2177. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.2>